

Έστεκε υπερήφανος μόλις 56 χρόνια αλλά αυτό δεν εμπόδισε τον Αντίπατρο της Σιδώνας να τον κατατάξει στα Επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου: Ο Κολοσσός της Ρόδου ήταν άγαλμα του θεού Ήλιου, ύψους περίπου 35 μέτρων, τοποθετημένο στην είσοδο του λιμανιού, που χρειάστηκε δώδεκα χρόνια (292 – 280 π.Χ.) για να φιλοτεχνηθεί και κατέπεσε, εξαιτίας ενός σεισμού (224 π.Χ.). Οι Ροδίτες το αφιέρωσαν στον προστάτη θεό τους, όταν απαλλάχτηκαν από την απειλή του Δημητρίου του Πολιορκητή που επιβουλευόταν την πόλη τους (305 – 304 π.Χ.). Όταν ο Αντίπατρος επισκέφτηκε την Ρόδο για να τον δει από κοντά, όπως έκανε με όλα τα έργα που συμπεριέλαβε στον κατάλογό του, ο Κολοσσός βρισκόταν σωριασμένος στη γη, εξίσου εντυπωσιακός, όπως όσο στεκόταν όρθιος. Θα περνούσαν πολλοί αιώνες, ώσπου περιστασιακοί κατακτητές να τον πουλήσουν για το μέταλλό του.

Η ομορφιά της νύμφης Ρόδου ήταν τόσο εντυπωσιακή, ώστε έλεγαν ότι μητέρα της ήταν η Αφροδίτη. Όμως, ήταν από τα ελάχιστα γνήσια τέκνα της μυθολογίας, καρπός του έρωτα του Ποσειδώνα και της νόμιμης γυναίκας του, Αμφιτρίτης. Την ερωτεύτηκε ο θεός Απόλλων και την πήρε στο νησί, το οποίο της χάρισε και του έδωσε το όνομά της. Θεός και νύμφη, απέκτησαν επτά γιους που μοιράστηκαν μεταξύ τους το νησί. Προσωποποίηση του Ήλιου ήταν ο Απόλλων και το νησί στον θεό Ήλιο αφιερώθηκε. Η νύμφη Στίλβη ήταν μια ακόμα αγαπημένη του Απόλλωνα. Ζούσε στη Θεσσαλία κι εκεί του γέννησε τον Κένταυρο και τον Λαπίθη. Γιος του Λαπίθη ήταν ο Φόρβας που μάζεψε κάμποσους ομοεθνείς του (Λαπίθες) και μετανάστευσε στη Ρόδο, ιδρύοντας αποικία. Αυτός και οι δικοί του, λένε, ήταν οι πρώτοι κάτοικοι του νησιού, αν και υπάρχουν πολλοί που διαφωνούν: Πρώτοι κάτοικοι, υποστηρίζουν, ήταν οι Τελχίνες, εννιά συνολικά, που ήρθαν από την Κρήτη. Η κακία τους ήταν ονομαστή. Όμως, αυτοί ανακάλυψαν τα μέταλλα και την κατεργασία τους, καθώς κι ένα σωρό χρήσιμες τέχνες. Άλλωστε, τους έλεγαν Χρυσό, Αργυρό και Χαλκό. Είναι οι πρώτοι που φιλοτέχνησαν αγάλματα των θεών. Έφτιαχναν μαγικά φίλτρα, μάτιαζαν τον κοσμάκη, δημιουργούσαν χαλάζι, χιόνια και βροχές κι εξαπέλυαν κεραυνούς για να κάνουν χάζι. Μεταμορφώνονταν σε ό,τι ήθελαν και μπορούσαν να ζουν στη στεριά ή μέσα στο νερό. Από τη Ρόδο τους έδιωξαν οι γιοι του Ήλιου ή ένας κατακλυσμός, οπότε πήγαν στην Κρήτη (κι όχι αντίστροφα). Είχαν τόση κακία μέσα τους, ώστε κατάφεραν να ξεράνουν όλες τις σοδειές. Θύμωσε ο Δίας, τους σκότωσε κι ησύχασε ο κόσμος όλος. Πολλοί λένε ότι τίποτε καλό δεν έφτιαξαν και πως όλα, όσα χρήσιμα τους αποδίδονται, ήταν έργα του Ηφαίστου. Μετά, ήρθαν στο νησί ο Τληπόλεμος από την Τίρυνθα με τους δικούς του. Ακολούθησαν οι Δωριείς άποικοι από τα Μέγαρα (Θ' π.Χ. αιώνας). Στα τέλη του επόμενου αιώνα, οι τρεις ηγέτιδες ροδιακές πόλεις (Λίνδος, Ιαλυσός και Κάμειρος) απετέλεσαν τη βάση για τη δημιουργία της πανίσχυρης Δωρικής Εξάπολης (μαζί με την Κω και τις μικρασιατικές Αλικαρνασσό και Κνίδο). Στα 408 π.Χ., Λίνδος, Ιαλυσός και Κάμειρος ενώθηκαν και σχημάτισαν την πόλη της Ρόδου. Με θαυμαστούς εμπορικούς νόμους (μερικοί από τους οποίους ισχύουν ως σήμερα, καθώς τους συμπεριέλαβε στους «Πανδέκτες» του ο Βυζαντινός αυτοκράτορας Ιουστινιανός, 527 – 566 μ.Χ.) και με ικανότατο ναυτικό, η Ρόδος για μακριά περίοδο εξελίχθηκε σε θαλασσοκράτειρα.

Τον Δ' π.Χ. αιώνα, έφτασε σε πολύ μεγάλη ακμή με 3.000 αγάλματα να την κοσμούν, καθώς συγκέντρωνε στο έδαφός της μεγάλους καλλιτέχνες. Ανάμεσά τους ήταν και ο Λύσιππος (δεύτερο μισό του Δ' αιώνα), επίσημος ανδριαντοποιός του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Μαθητής του Λύσιππου ήταν ο χαλκουργός Χάρης, από τη Λίνδο, που φιλοτέχνησε τον τεράστιο Κολοσσό της Ρόδου. Ήταν η εποχή που οι διάδοχοι του Μεγάλου Αλεξάνδρου σφάζονταν μεταξύ τους για την ηγεμονία του κόσμου. Ο Αντίγονος Α' ο Μονόφθαλμος είχε ανακηρυχθεί από τον στρατό του βασιλιάς, διάδοχος του Μεγαλέξανδρου (306 π.Χ.) και βρισκόταν σε πόλεμο με τον Πτολεμαίο που έδρευε στην Αίγυπτο. Κόντευε πια τα 80 του, όταν αποφάσισε να παραδώσει την αρχηγία του στρατεύματος στον γιο του, Δημήτριο, στον οποίο είχαν δώσει το παρωνύμιο Πολιορκητής. Κι αυτό, επειδή σχεδίαζε πολεμικές πολιορκητικές μηχανές που, κατά τον Πλούταρχο, άφηναν άφωνους ακόμα και τους εχθρούς του. Στα 305 π.Χ., πολιορκήσε την πόλη της Ρόδου που ήταν σύμμαχος του Πτολεμαίου. Είχε μαζί του διακόσια πλοία στα οποία επέβαιναν 40.000 στρατιώτες. Και ύψωσε πολιορκητικό πύργο ύψους 46 μέτρων, επενδυμένο με φύλλα σιδήρου, ώστε να μην κινδυνεύει να καεί. Κατάφερε να δημιουργήσει ρήγματα στο τείχος της Ρόδου αλλά, παρ' όλα αυτά, οι μόλις έξι με επτά χιλιάδες Ρόδιοι υπερασπιστές άντεχαν την πολιορκία περίπου ένα χρόνο. Πολιορκητές και πολιορκημένοι είχαν κουραστεί να πολεμούν, όταν οι Αθηναίοι φάνηκαν διαμεσολαβητές. Πρότειναν ειρήνη με τον όρο οι Ροδίτες να βοηθούν τον Δημήτριο ως σύμμαχοί του, εκτός από τις μάχες που ο Πολιορκητής θα έδινε εναντίον του Πτολεμαίου. Οι αντίπαλοι συμφώνησαν. Ο Δημήτριος και ο στρατός του αποχώρησαν, αφήνοντας επιτόπου τον πύργο και τα λοιπά πολιορκητικά μηχανήματα που χρησιμοποίησαν. Οι Ροδίτες τα πούλησαν και εισέπραξαν το τεράστιο για την εποχή ποσό των τριακοσίων ταλάντων (περίπου 88 εκατομμύρια ευρώ). Ευγνωμονώντας τον προστάτη θεό τους, Ήλιο, οι Ροδίτες αποφάσισαν να διαθέσουν τα 300 τάλαντα για να φιλοτεχνηθεί ένα τεράστιο άγαλμα προς τιμή του. Ο ανδριαντοποιός Χάρης, από την Λίνδο, μαθητής του Λυσίππου, ανέλαβε τη δουλειά.

Ξεκίνησε το 292 π.Χ. Πρώτα έστησε ένα βάθρο από λευκό μάρμαρο, ύψους 12 μέτρων (η αναπαράσταση με τα πόδια ανοιχτά μάλλον είναι φανταστική, παρμένη από μια αναγεννησιακή γκραβούρα του ΙΣΤ' αιώνα), και πάνω του σταθεροποίησε τα πέλματα και τους αστράγαλους. Στη συνέχεια, έστησε μια τεράστια σκαλωσιά κι έναν σκελετό φτιαγμένο από πέτρινα υποστυλώματα και σιδερένια ραβδιά. Φιλοτεχνούσε τα πόδια και το σώμα κομμάτι – κομμάτι σε μπρούντζο και τα προσάρμοζε στον σκελετό. Του πήρε δώδεκα χρόνια, ώσπου να ολοκληρώσει το έργο του. Στα 280 π.Χ., αποσύρθηκαν τα χώματα, με τα οποία είχε σχηματιστεί ένας λόφος γύρω στα 30 μέτρα ψηλός, και έγιναν τα αποκαλυπτήρια του ύψους πάνω από 34 μέτρα Κολοσσού. Ο Φίλων ο Βυζάντιος (260 – 180 π.Χ.) υπολόγισε ότι ο Χάρης πρέπει να χρειάστηκε 15 τόνους μπρούντζο και εννιά τόνους σίδηρο αλλά το παρόμοιου όγκου άγαλμα της Ελευθερίας, στη Νέα Υόρκη, έχει βάρος 225 τόνους, οπότε κάπου τόσο θα ζύγιζε και ο Κολοσσός. Αγνωούμε, αν το κεφάλι του έφερε στεφάνι από ηλιαχτίδες καθώς δεν έχει διασωθεί περιγραφή του αγάλματος ούτε καν, αν το πρόσωπο ήταν στραμμένο προς την πόλη ή προς την θάλασσα. Σε πολλά αρχαία νομίσματα, ο Ήλιος φέρει στεφάνι με ηλιαχτίδες, σε άλλα όχι. Στα 1932, βρέθηκαν στο νησί κομμάτια ενός ανάγλυφου με το πάνω μέρος σώματος που ειπώθηκε ότι ανήκε στον Ήλιο ή στον Απόλλωνα. Τον απεικόνιζε στεφανωμένο με ηλιαχτίδες, να σκιάζει τα μάτια του με το

δεξί χέρι, ενώ το αριστερό στερεωνόταν στη μέση. Ειπώθηκε ότι αναπαριστά τον Κολοσσό, αν και κάποιοι επιστήμονες επέμεναν ότι στο άγαλμα του Χάρη ο θεός κρατούσε πυρσό. Η έρευνα απέδειξε ότι το ανάγλυφο παρίστανε αθλητή που αυτοστεφανώνεται.

Επί 56 χρόνια, ο Κολοσσός στεκόταν υπερήφανος κι έγινε σύμβολο της Ρόδου, την οποία πολλοί επισκέπτονταν μόνο και μόνο για να τον θαυμάσουν. Στα 226 π.Χ., ένας σεισμός ταρακούνησε το νησί. Ο Κολοσσός σωριάστηκε καταγής, παρασύροντας κατά την παράδοση και τριάντα σπίτια. Ως τότε, οι Ρόδιοι είχαν αντισταθεί με επιτυχία στον Αντίγονο (τον ονομαζόμενο Κύκλωπα), έναν από τους διαδόχους του Μεγάλου Αλεξάνδρου που θέλησε να τους συμπεριλάβει στο πρόσκαιρο κράτος του. Με εξαίρεση τη συμμαχία τους με τον Αντίοχο Α' (324 - 261 π.Χ. ), βασιλιά της Συρίας, και τον Αντίγονο Γονατά (276 π.Χ. – 239 π.Χ.) βασιλιά της Μακεδονίας, σε μια σύγκρουσή τους με τον τότε Πτολεμαίο της Αιγύπτου, οι κάτοικοι της Ρόδου έζησαν μεγάλη ειρηνική περίοδο, διατηρώντας δύσκολη ουδετερότητα. Ήδη, από τα μέσα του Δ' αιώνα π.Χ. το νησί αναπτυσσόταν ως μεγάλο εμπορικό και οικονομικό κέντρο, όπου είχαν την έδρα τους εξειδικευμένοι «εμπορικοί πράκτορες» (ο διορισμένος από τον Μεγάλο Αλέξανδρο διοικητής της Αιγύπτου, Κλεομένης, με πράκτορές του στη Ρόδο διηύθυνε τον εφοδιασμό της χώρας του Νείλου με τρόφιμα το 332/1 π.Χ.). Η οικονομία του νησιού πήγαινε τόσο καλά, ώστε δεν σημειώθηκαν εκεί εξεγέρσεις όπως σε άλλες περιοχές. Αν και το πολίτευμα ήταν δημοκρατικό, τη Ρόδο ουσιαστικά διοικούσαν λίγες πλούσιες οικογένειες. Άλλωστε, η κοινωνία των Ροδίων ήταν αρκετά συντηρητική: Γάμος Ροδίου με ξένη σήμαινε ότι τα παιδιά τους δεν θα είχαν πλήρη πολιτικά δικαιώματα. Οι αρχές της Ρόδου συντηρούσαν στρατό και στόλο, όπου οι γόννοι των «καλών οικογενειών» κατατάσσονταν για να εξασφαλίσουν ναυτική σταδιοδρομία. Οι λεπτές διπλωματικές ισορροπίες παραμερίστηκαν αργότερα, όταν οι Ρόδιοι συμμάχησαν με τους Ρωμαίους και κατάφεραν να κυριαρχήσουν στην περιοχή, καθώς ασκούσαν έξυπνη εξωτερική πολιτική. Στα 77 μ.Χ., ο Ρωμαίος Πλίνιος ο Πρεσβύτερος επισκέφτηκε τη Ρόδο και έγραψε ότι ένας άνθρωπος μπορούσε να τυλίξει το χέρι του γύρω από τον αντίχειρα του πεσμένου Κολοσσού. Περίπου έναν αιώνα αργότερα, ο συγγραφέας Λουκιανός, στον διάλογό του Χάρων και Μένιππος, έγραψε ότι στο ταξίδι του προς τον ουρανό, ο Μένιππος διέκρινε την Γη, επειδή ο Κολοσσός της Ρόδου και ο Φάρος της Αλεξάνδρειας ήταν ορατοί από το ύψος των σύννεφων. Όταν το γιγάντιο άγαλμα γκρεμίστηκε, οι κάτοικοι της Ρόδου άρχισαν να μαζεύουν χρήματα για να το ξαναστήσουν. Ένας χρησμός τους το απαγόρευσε: «μην κίνει τα κείμενα». Έμεινε σωριασμένος. Οι Ρωμαίοι τουρίστες σκαρφάλωναν πάνω του και τον εξερευνούσαν: Ένας ψηλός χωρούσε όρθιος στο κεφάλι του, δώδεκα καθισμένοι μπορούσαν να φάνε στην κοιλιά του. Στα 651, Σαρακηνοί πειρατές προκάλεσαν καταστροφές στην Ρόδο. Μπήκαν στην πόλη, βρήκαν ριγμένο στο έδαφος τον Κολοσσό, τον τεμάχισαν και πήραν τα κομμάτια του να τα πουλήσουν για μέταλλο. Ο αγοραστής, ένας Εβραίος έμπορος, ειπώθηκε ότι χρησιμοποίησε εννιακόσιες καμήλες για να τα μεταφέρει.

(Ελεύθερος Τύπος, 9 - 13.9.2013) (τελευταία επεξεργασία, 13.9.2013)